

Milan Simčić, *Svjedok jednog stoljeća, Split: Književni krug (Biblioteka Posebna izdanja), 2024., 391 str.*

Knjiga uspomena mons. Milana Simčića (r. 21. rujna 1926. u Klani nadomak Rijeke) izišla je u Biblioteci *Posebni izdanja* Književnoga kruga Split u sklopu koje je objavljeno nekoliko vrlo vrijednih naslova: dvije knjige akademika Davorina Rudolfa (*Stvaranje hrvatske države 1991. Ministarska sjećanja te Komunistizam, fašizam, nacizam. Veliki totalitarizmi koji su obilježili 20. stoljeće*), zatim *Poljički statut*, nadalje, Zbornik radova u čast prof. dr. Mirjane Matijević Sokol (*Magistra famosa*), upravo objavljena opsežna *Bibliografija* (s više od 5000 bibliografskih jedinica) Bogdana Radice, hrvatskoga povjesničara, sveučilišnoga profesora, publicista, diplomata, književnika i prevoditelja koji je gotovo cijeli svoj život, poput Milana Simčića, proveo u tuđini. S istarskim se prostorom u recentno vrijeme Književni krug Split povezo radom na izdanju *Zbornika u čast Stipana Trogrlića*, koji je također objavljen u biblioteci *Posebni izdanja*, a u suradnji s Državnim arhivom u Pazinu, Sveučilištem *Jurja Dobrile* u Puli, tvrtkom *Josip Turčinović* iz Pazina te Institutom društvenih znanosti *Ivo Pilar* iz Zagreba.

Književni krug Split osnovala je 1979. godine skupina splitskih intelektualaca (mahom književnika i sveučilišnih profesora humanističkih struka) kao kulturnu, u prvom redu izdavačku, ustanovu kojoj je osnovna svrha objavljivanje baštine hrvatske pisane riječi i poticanje proučavanja te baštine. Književni krug Split može se pohvaliti s više stotina svojih naslova, među kojima su mnogi ocijenjeni kao kapitalni izdavački pothvati. Književni krug Split danas okuplja više od stotine književnika, umjetnika i znanstvenika. Više desetaka njegovih urednika oblikuje programe uglednih nizova, kao što su *Sabrana djela Marka Marulića*, *Splitski književni krug*, *Knjiga Mediterana*, *Biblioteka znanstvenih djela*, *Biblioteka suvremenih pisaca*, *Biblioteka Posebni izdanja* i dr., ne primajući za svoj rad nikakvu materijalnu naknadu. Književni krug Split izdavač je i dvaju časopisa: *Mogućnosti* i *Čakavske riči* te godišnjaka *Colloquia Maruliana*. Sa svojih osam zaposlenih djelatnika i nakladničkom produkcijom od dvadesetak i više naslova godišnje Književni krug Split primjer je kako se uz racionalnu organizaciju mogu tiskati vrijedne knjige bez potrebe da se pada u prizemnu komercijalizaciju.

Osim kao nakladnik, Književni krug Split djeluje i kao glavni organizator kulturne manifestacije *Knjiga Mediterana*, koja se odvija pod visokim pokroviteljstvom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Književni krug Split suorganizator je (zajedno s HAZU-om i Općinom Hvar) znanstvenih skupova *Dani Hvarskoga kazališta*, koji se održavaju već 50 godina zaredom. Svake godine oko 22. travnja Književni krug Split priređuje okrugli stol o Marku Maruliću, u sklopu kulturne manifestacije *Marulićevi dani*, koju organizira niz splitskih kulturnih ustanova i društava (HNK, Matica hrvatska, ogranak Društva hrvatskih književnika, Zavod HAZU-a).

Osobitu pozornost Književni krug Split posvećuje objavljivanju i proučavanju djela Marka Marulića, oca hrvatske književnosti i prvoga našeg pisca svjetskoga glasa. Uz *Marulićeva sabrana djela*, koja obuhvaćaju ukupno dvadesetak svezaka, nove se spoznaje o Maruliću objavljuju u godišnjaku *Colloquia Maruliana*.

Napokon, 1995. godine, Književni je krug utemeljio *Marulianum*, centar za proučavanje Marka Marulića, sa svrhom sustavna istraživanja Marulićeva života i djela. Objavljuje tematske publikacije, promiče zanimanje za Marulića i hrvatski humanizam u zemlji i inozemstvu. U svojoj knjižnici i arhivu *Marulianum* prikuplja izdanja, rukopise, stručnu literaturu, likovna djela, sve što svjedoči o jednom od najvažnijih autora hrvatske književnosti – velikom Marulu.¹

No vratimo se knjizi mons. Milana Simčića, svećenika Riječke nadbiskupije. Davno nam je, još kao studentima u Rimu, iznio svoju žarku želju da napiše svoje *Uspomene*. No obveze su ga u tom pothvatu često onemogućavale i odgađale njegovu realizaciju. Ipak, makar i u poodmakloj dobi, monsinjor je to uspio i krajem studenoga 2021. dovršio svoj rukopis.

U samoj knjizi uz datum 27. studenoga 2021. piše: »Ovo je datum kada sam svršio prvu verziju uspomena, a sada slijedi još jedna moja revizija čitavog teksta i revizija koju sam povjerio svojoj sestri Olgi i vlč. prof. Trogriću (svećeniku Vojnog ordinarijata). Olga je nažalost naglo umrla od infarkta u petak 18. studenoga 2022. u Perugi te nije uspjela sve pregledati i napisati svoje opaske i jezične ispravke. To će morati učiniti netko drugi. (...)!«

Tih nekoliko redaka jasno pojašnjava zašto se na ovu Simčićevu knjigu čekalo od kraja studenoga 2021. do 2024. kad je otisnuta. Valjalo je, naime, prvu inačicu teksta još pomno i kritički iščitati i iščitavati. Unatoč svojoj poodmakloj dobi to je vrlo marno učinio sam autor te, kao njegova desna ruka u pripravi i sređivanju teksta, Marijan Udina, Simčićev dugogodišnji odan prijatelj.

Knjiga je podijeljena na četiri temeljna dijela. Prvi je dio posvećen djetinjstvu, obitelji, formativnim godinama u sjemeništu, sjećanjima iz djetinjstva, uključujući ratna zbivanja, sve do mature. Drugi je dio posvećen studiju i formativnim godinama u Rimu, putu prema svećeništvu, rimskim iskustvima od Lateranskoga sjemeništa do Zavoda sv. Jeronima, o nastavku studija, prvim pastoralnim iskustvima te cijelom nizu osobnih svjedočanstava i refleksija. Treći je dio posvećen njegovu djelovanju u Rimskoj kuriji, iskustvima rada u Kongregacijama za nauk vjere i za kler, onima uoči i na Drugom vatikanskom saboru, suradnji s ustanovom *Kirche in Not* (Crkva u nevolji), zatim Simčićevim razmatranjima o koncilskom i postkoncilskom vremenu u svijetu i u domovini te o monsinjorovu djelovanju u Pastoralnoj službi za hrvatske izbjeglice/emigrante. U taj dio ulazi i cijeli niz pitanja koja su se ticala aktivnosti u svezi s Domovinskim ratom i priznanjem neovisnosti Republike Hrvatske. Četvrti je dio onaj koji se odnosi na monsinjorov život u mirovini: to je dio njegovih osobnih svjedočanstava i reminiscencija, programskih pogleda, prosudbi i uvida u njegove osobne odnose s Italijom, Hrvatskom, Rijekom, političkim i crkvenim fenomenima, izazovima za hrvatski narod i Crkvu, o povijesnim događajima koje je sam doživio i kojima je svjeočio... Taj dio zaključuje svojim zaključnim *Mislama i porukama*.

Knjigu otvara *Predgovor* iz pera riječkoga nadbiskupa i metropolita mons. Mate Uzinića, a zaključuje *Pogovor* umirovljenoga mostarsko-duvanjskog biskupa mons. Ratka Perića. Publikacija je opremljena bogatim slikovnim prilogom s čak 94 fotografije iz Simčićeva života, broji

1 Vidi: Književni Krug Split, O nama: <https://www.knjizevni-krug.hr/o-nama/>.

ukupno 391 stranicu, a opremljena je i *Kazalom imena* i *Kazalom geografskih pojmova*. Lijepa je uveza i čitka, elegantna sloga.

Urednik je nastojao što manje zadirati u Simčićev tekst: jezično je intervenirao ondje gdje je to zaista bilo nužno kako bi i jezik i stil ostali autentično autorovi. Treba uzeti u obzir činjenicu da je Simčić najveći dio svoga života proveo izvan domovine i sve je svoje školovanje, osim onoga najosnovnijega, prošao na talijanskom jeziku. Kakvo živo i poučno svjedočanstvo o snazi onoga što nazivamo materinskim jezikom koji se usvaja s majčinim mlijekom i nikada nas ne napušta ako mi ne napustimo njega, ali i o piščevoj velikoj ljubavi prema njemu, kao dragocjenom daru i identitetskoj odrednici.

Književni krug u Splitu uvrstio je ovu knjigu u biblioteku svojih *Posebnih izdanja*. Mons. Simčiću, koji je svećenik Riječke nadbiskupije, Split je uvijek bio i ostao bliskim. Ima u tome također duboke simbolike. Život ga je, naime, snažno povezao s dvojicom splitskih svećenika, mons. Fabijanom Verajom i mons. Vladimirom Merćepom. Zajedno su jeli tvrđi kruh emigrantskoga života u Vječnom Gradu, pred vratima domovine, tako blizu, a opet, kao izričiti oponenti režima kojim je ona pola stoljeća bila okovana, tako daleko... Usto, sa svojim je splitskim prijateljima rado dijelio svoje uspomene i iskustva, razmišljanja i nadahnuća, savjete i preporuke... Imalo se u tim rimskim susretima od Simčića puno toga i čuti i naučiti. Tako kao da se logično zatvorio jedan krug, kompletiralo se jedno prijateljstvo, realizirala, konačno, stara želja i projekt... Dakako da je mons. Simčić duboko povezan i s Istrom, što se može zorno iščitati iz redaka ove knjige. Kada piše o sebi, učestalo rabi izraz *mi Istrani i Primorci*.

Uzevši u obzir sve prethodno navedeno, čitatelj će primijetiti da u knjizi nema osvrta na najnovija dramatična, pa i sudbonosna zbivanja koja su u međuvremenu, nakon što je mons. Simčić priveo kraju pisanje ovoga svog rukopisa, zahvatila svijet i koja, nažalost, još uvijek traju. Zato ovdje nema ni riječi o Ukrajini, ni o ruskoj agresiji na nju, ni o sukobima na Bliskom istoku. To je tako uvijek s vlastitim sjećanjima. Negdje se mora stati.

Ove *Uspomene* mons. Milana Simčića, kao svjedoka jednoga teškoga i krvavoga stoljeća, štivo su koje se čita gotovo bez daha. No one su, osobito u svom zadnjem dijelu, i svojevrсна Simčićeva *filozofija povijesti*, štoviše *teologija povijesti*, svjetske i naše nacionalne, one civilne i one crkvene. S njegovim se zaključcima i vizijama možemo i ne moramo složiti. No, kako god ih se primilo, sigurno je da im se ne može zanijekati originalnost i erudicija, analitičnost i refleksivnost. Plod su Simčićeva pronicljiva uma. Ali ne samo uma nego i srca. Točnije rečeno: plod su ukupnosti njegova bića, ukupnosti njegova autentična i dosljedna života. Života beskompromisna u dimenzijama triju njegovih velikih ljubavi: ljubavi prema Bogu, ljubavi prema Katoličkoj Crkvi i ljubavi prema domovini Hrvatskoj. Zato one i jesu svjedočanstvo koje trajno ostaje.

Nadamo se da će ova knjiga naći put do brojnih čitatelja. U svakom pisanju naše suvremene, civilne i crkvene povijesti, uvjereni smo, ona će biti i poticajnim štivom i itekako korisnim i vrijednim izvorom.

Marko Trogrlić